

১৯৫১, ডিচেম্বৰ ১৯

ভগত সিং বনাম ৰাষ্ট্ৰ

গুৰদেৱ সিং- কেভেটৰ

[চাইদ ফজল আলী, মেহৰ চান্দ মহাজন আৰু চন্দ্ৰশেখৰ আয়াৰ জেজে]

ফৌজদাৰী কাৰ্যবিধি (১৮৯৮ ৰ V), ধাৰা ২৩৪(১)- অভিযোগৰ অপসংযোজন- তেওঁলোকক হত্যা কৰিবলৈ দুজন ব্যক্তিৰ ওপৰত একক গুলী চালনা- এটা অপৰাধ হওঁক বা দুটা অপৰাধ হওঁক।

নিম্নলিখিত অভিযোগবোৰৰ সন্দৰ্ভত আপীলকাৰীৰ বিচাৰ কৰা হৈছিল: (i) এ-ৰ মৃত্যু ঘটাই আৰু ইয়াৰ দ্বাৰা দণ্ডবিধিৰ ধাৰা ৩০২ ৰ অধীনত দণ্ডনীয় অপৰাধ সংঘটিত কৰা, (ii) তেওঁলোকৰ মৃত্যু ঘটাবৰ উদ্দেশ্যেৰে বি আৰু চি-ত গুলী চালনা কৰা আৰু ইয়াৰ দ্বাৰা ধাৰা ৩০৭, দণ্ডবিধিৰ অধীনত দণ্ডনীয় অপৰাধ কৰা, আৰু (iii) তেওঁক হত্যা কৰাৰ উদ্দেশ্যেৰে ডি-ৰ ওপৰত গুলী চালনা কৰা আৰু ইয়াৰ দ্বাৰা দণ্ডবিধিৰ ধাৰা ৩০৭ ৰ অধীনত দণ্ডনীয় অপৰাধ কৰা। তেওঁৰ হৈ দাবী কৰা হৈছিল যে অভিযোগৰ এটা অপসংযোজন আছিল কিয়নো দ্বিতীয় অভিযোগটো সঁচাকৈয়ে দুটা অপৰাধৰ সন্দৰ্ভত এটা অভিযোগ আছিল (যেনে বি-ক হত্যাৰ চেষ্টা আৰু চি-ক হত্যাৰ চেষ্টা) আৰু সেয়েহে অভিযুক্তৰ বিৰুদ্ধে ফৌজদাৰী কাৰ্যবিধিৰ ধাৰা ২৩৪(১) উলংঘা কৰি তিনিটাতকৈ অধিক অপৰাধৰ অভিযোগ আৰোপ কৰা হৈছিল, আৰু বিচাৰ কৰা হৈছিল: ধাৰা হৈছিল যে বিচাৰত কোনো ভুল নাছিল কিয়নো বি-ক আৰু চি-ক গুলী চালনা কৰাৰ একক কাৰ্যটো এটা অপৰাধ আৰু দুটা অপৰাধ নহয় আৰু অভিযোগৰ অপসংযোজনৰ বাবে বিচাৰটো বেয়া নাছিল। মহামান্যসকলে অৱশ্যে লক্ষ্য কৰিছিল যে তেওঁলোকক এই বহল প্ৰস্তাৱটো নিৰ্ধাৰণ কৰা বুলি বুজিব নালাগে যে কোনো ক্ষেত্ৰতে এটা কাৰ্যই অধিক অপৰাধ হ'ব নোৱাৰে।]

প্ৰমথ নাথ ৰয় বনাম ৰজা সম্ৰাট (১৭ চি.ডব্লিউ.এন. ৪৭৯), জোহান সুবৰ্ণ বনাম ৰজা সম্ৰাট (১০ চি.ডব্লিউ.এন. ৫২০), পুনিত সিং বনাম মাধো ভট (আই.এল.আৰ. ১৩ কেল. ২৭০) আৰু সুধীন্দ কুমাৰ ৰয় বনাম সম্ৰাট (আই.এল.আৰ. ৬০ কেল. ৬৪৩) অনুমোদিত।

ফৌজদাৰী আপীল অধিকাৰক্ষেত্ৰ: ১৯৫০ চনৰ ফৌজদাৰী আপীল নং ৩৮। পাটিয়ালা উচ্চ ন্যায়ালয়ৰ (তেজা সিং চি.জে. আৰু গুৰনাম সিং জে.) ৰায় আৰু আদেশৰ পৰা ১৯৫০ চনৰ ২৮ নং ফৌজদাৰী আপীলত, ১৯৫০ চনৰ ৫ অক্টোবৰ তাৰিখৰ আপীল, চাংৰুৰ সত্ৰ ন্যায়াধীশৰ দ্বাৰা আপীলকাৰীৰ দোষী সাব্যস্ত আৰু শাস্তি নিশ্চিত কৰি আপীল কৰা হৈছিল।

গোপাল সিং আৰু কৰতাৰ সিং, আপীলকাৰীৰ বাবে।

উত্তৰদাতাৰ বাবে পাটিয়ালা আৰু পূব পাঞ্জাব ষ্টেটছ ইউনিয়নৰ (তেওঁৰ সৈতে জিন্দ লাল) মহাধিবক্তা নৰিন্দৰ সিং।

জয় গোপাল চেঠী (তেওঁৰ সৈতে আৰ. এল. কোহলী) কেভেটৰৰ বাবে।

১৯৫১। ডিচেম্বৰ ১৯। ন্যায়ালয়ৰ ৰায় টো ইয়াৰ দ্বাৰা প্ৰদান কৰা হৈছিল-

ফজল আলী জে.- এইটো পাটিয়ালাৰ উচ্চ ন্যায়ালয়ৰ ৰায়ৰ বিৰুদ্ধে আপীলকাৰীৰ দোষী সাব্যস্ত আৰু শাস্তি বজাই ৰখাৰ বাবে এটা আপীল, যাক হত্যাৰ অপৰাধৰ বাবে চাংকুৰৰ সত্ৰ ন্যায়াধীশে বিচাৰ কৰিছিল আৰু মৃত্যুদণ্ড প্ৰদান কৰিছিল।

অভিযোজনৰ কাহিনীটো কিছু দীঘলীয়া আৰু জটিল, কিন্তু অপ্ৰয়োজনীয় বিৱৰণ উপেক্ষা কৰি, ভৌতিক তথ্যবোৰ সোনকালেই নিম্নলিখিত ধৰণে কোৱা হ'ব পাৰে:- ১৯৪৯ চনৰ ৫ অক্টোবৰত আপীলকাৰী আৰু এজন দৰবাৰ সিঙৰ মাজত কাজিয়া হৈছিল, যি সময়ত আপীলকাৰীয়ে *ফাওৰা* (এটা কটা সঁজুলি)ৰে দৰবাৰ সিঙক আক্ৰমণ কৰিছিল। সেই সময়ত, গুৰমাইল সিঙ নামৰ (বৰ্তমানে মৃত) ব্যক্তিজনে তেওঁৰ পথাৰত তেতিয়াও কাম কৰি থকা তেওঁৰ সঙ্গীসকলৰ বাবে চাহ খাবলৈ তেওঁৰ কপাহৰ পথাৰৰ পৰা দৰবাৰ সিঙৰ ঘৰৰ ওচৰত থকা তেওঁৰ ঘৰলৈ উভতি আহিছিল। আপীলকাৰীজনে গুৰমাইল সিঙক দৰবাৰ সিঙক হত্যা কৰিবলৈ তেওঁক এটা বৰ্ষা ধাৰ দিবলৈ কৈছিল, কিন্তু যিহেতু গুৰমাইল সিঙে তেনে কৰিবলৈ অস্বীকাৰ কৰিছিল, তেওঁৰ আৰু আপীলকাৰীৰ মাজত কাজিয়া হৈছিল, যি সময়ত তেওঁলোকে গালি-গালাজ কৰিছিল আৰু ইজনে সিজনৰ সৈতে যুঁজ দিছিল, আৰু কেৱল সেই স্থানত উপস্থিত কিছুমান ব্যক্তিৰ হস্তক্ষেপৰ দ্বাৰাহে যুঁজখন বন্ধ কৰা হৈছিল। দেখা গৈছে যে আপীলকাৰীজন এই কাজিয়াৰ দ্বাৰা যথেষ্ট প্ৰভাৱিত হৈছিল, আৰু তাৰ পিছত তেওঁ নিজকে ৰাইফলৰে সজ্জিত কৰিছিল আৰু গুৰমাইল সিঙৰ কপাহ পথাৰৰ ওচৰত ৩ জন লোকক আক্ৰমণ কৰিছিল বুলি কোৱা হয়। তেওঁ প্ৰথমে চাৰৱান সিঙৰ পুত্ৰ কৰতাৰ সিঙৰ ওপৰত গুলী চালনা কৰিছিল, যেতিয়া পিছৰজন গুৰমাইল সিঙৰ পথাৰৰ পৰা তেওঁৰ ঘৰলৈ উভতি আহিছিল, কিন্তু তেওঁ আঘাত প্ৰাপ্ত হোৱা নাছিল। তাৰ ঠিক পিছতে, গুৰমাইল সিঙে ওচৰৰ এখন বাগিচাত তেওঁৰ ম'হবোৰ ৰখাৰ পিছত তেওঁৰ পথাৰলৈ উভতি আহি আছিল, আপীলকাৰীজনে তেওঁক খেদিছিল আৰু তেওঁৰ ওপৰত গুলী চালনা কৰিছিল যাৰ ফলত তেওঁৰ তাৎক্ষণিক মৃত্যু হৈছিল। শেষত, তেওঁ বিয়াণ সিঙৰ পুত্ৰ কৰতাৰ সিং আৰু এজন জাংগীৰ সিঙৰ ওপৰত গুলী চালনা কৰিছিল বুলি কোৱা হয়, যেতিয়া তেওঁলোকে বিপদৰ সংকেত দিছিল, কিন্তু গুলীটো লক্ষ্যভ্ৰষ্ট হৈছিল। এই অভিযোগবোৰৰ পিছত, তেওঁৰ বিৰুদ্ধে নিম্নলিখিত তিনিটা অভিযোগ গঠন কৰা হৈছিল:-

"(১) যে আপুনি... গুৰমাইল সিঙৰ ওপৰত ৰাইফল পি.আই.-ৰ দ্বাৰা মৃতকৰ ওপৰত গুলী চালনা কৰিছিল আৰু তেওঁক হত্যা কৰাৰ উদ্দেশ্যে গুলী চালনা কৰিছিল আৰু তেওঁৰ মৃত্যুঘটাইছিল আৰু ইয়াৰ দ্বাৰা ৩০২ ধাৰাৰ অধীনত শাস্তিযোগ্য অপৰাধ সংঘটিত কৰিছিল..."

(২) যে আপুনি... মৃত্যুঘটাৰ উদ্দেশ্যে কৰতাৰ সিং আৰু জাংগীৰ সিঙৰ ওপৰত ৰাইফল পি.আই.-ৰ দ্বাৰা গুলী চালনা কৰিছিল আৰু তেওঁলোকৰ মৃত্যুৰ চেষ্টা কৰিছিল... আৰু ইয়াৰ দ্বাৰা ধাৰা ৩০৭ ৰ অধীনত দণ্ডনীয় এটা অপৰাধ সংঘটিত হৈছিল..."

(৩) যে আপুনি... চৰৱান সিঙৰ পুত্ৰ কৰতাৰ সিঙৰ ওপৰত গুলী চালনা কৰিছিল... তেওঁক হত্যা কৰাৰ উদ্দেশ্যে আৰু তেওঁৰ মৃত্যুৰ কাৰণ হোৱাৰ চেষ্টা কৰিছিল আৰু ইয়াৰ দ্বাৰা ৩০৭ ধাৰাৰ অধীনত এটা অপৰাধ সংঘটিত কৰিছিল।"

দেখা গৈছে যে আপীলকাৰীজন গৃহৰক্ষীবাহিনীৰ এজন প্ৰশিক্ষক আছিল, আৰু তেওঁ ব্যৱহাৰ কৰা ৰাইফলটো তেওঁৰ উচ্চপদস্থ বিষয়াই তেওঁক ২০ ৰাউণ্ড গোলাবাকুদ দি দিছিল।

তেওঁলোকৰ ঘটনাৰ সংস্কৰণটো সমৰ্থন কৰিবলৈ, অভিযুক্তপক্ষই ৩ জন প্ৰত্যক্ষদৰ্শীক পৰীক্ষা কৰিছিল যাৰ প্ৰমাণ সতৰ্কতাৰে পৰীক্ষা কৰাৰ পিছত তলৰ দুয়োখন আদালতে গ্ৰহণ কৰিছে। বিজ্ঞ সত্ৰ ন্যায়াধীশে ভাৰতীয় দণ্ডবিধিৰ ৩০৭ ধাৰাৰ অধীনত দ্বিতীয় আৰু তৃতীয় অভিযোগৰ আপীলকাৰীক নিৰ্দোষ সাব্যস্ত কৰে আৰু কয় যে আপীলকাৰীজনে জাংগীৰ সিং আৰু আন দুজন লোকক হত্যা কৰিব বিচাৰিছিল বুলি কোনো নিশ্চিত প্ৰমাণ নাই। অৱশ্যে তেওঁক ভাৰতীয় দণ্ডবিধিৰ ৩০২ ধাৰাৰ অধীনত প্ৰথম অভিযোগত দোষী সাব্যস্ত কৰে আৰু তেওঁক মৃত্যুদণ্ড প্ৰদান কৰে, যিশাস্তি পিছত উচ্চ ন্যায়ালয়ে নিশ্চিত কৰে।

আপীলকাৰীজনৰ বাবে বিদ্বান পৰামৰ্শদাতাৰ গোচৰটোৰ গুণাগুণৰ ওপৰত তৰ্ক কৰিবলৈ খুব কম আছিল, কিন্তু তেওঁ গুৰুত্বসহকাৰে দাবী কৰিছিল যে আইনৰ অধীনত একেলগে বিচাৰ কৰিব নোৱাৰা অভিযোগৰ এজন ভুল যোগদানকাৰী আছিল, আৰু এনেদৰে কৰা অবৈধতাই আপীলকাৰীৰ গোটেই বিচাৰটো কৰ্তন কৰিছিল। দেখা গৈছে যে উচ্চ ন্যায়ালয়ত, এই বিষয়ত তৰ্কৰ দিশ এই আদালতত গ্ৰহণ কৰা দিশতকৈ কিছু বেলেগ আছিল। সেই আদালতত যিটো জোৰ দিয়া হৈছিল সেয়া হৈছে যে আপীলকাৰীক একেটা লেনদেনৰ সময়ত নোহোৱাৰ সন্দৰ্ভত তিনিটা ঘটনাৰ বাবে অভিযুক্ত কৰা হৈছিল, তেওঁলোকে এটা বিচাৰৰ বিষয় সঠিকভাৱে কৰিব নোৱাৰিলেহেঁতেন, আৰু এই বিবাদৰ বাবে মুখ্যতঃ ফৌজদাৰী কাৰ্যবিধিৰ ধাৰা ২৩৫ (১)ত নিৰ্ভৰশীলতা ৰখা হৈছিল, যিয়ে প্ৰদান কৰে যে "যদি একেটা লেনদেন গঠন কৰাৰ বাবে একেটা কামৰ এটা শৃংখলাত, একেজন ব্যক্তিৰ দ্বাৰা কৰা অপৰাধতকৈ অধিক অপৰাধ হয়, তেন্তে তেওঁক এনে প্ৰতিটো অপৰাধৰ বাবে এটা বিচাৰত অভিযুক্ত কৰা হ'ব পাৰে, আৰু বিচাৰ কৰা হ'ব পাৰে।" মন কৰিব লগীয়া যে সেই ধাৰাটো সংহিতাৰ ধাৰা ২৩৩-ত নিৰ্ধাৰিত সাধাৰণ নিয়মৰ কেৱল এটা ব্যতিক্ৰম যে প্ৰতিটো পৃথক অপৰাধৰ বাবে, পৃথক অভিযোগ থাকিব আৰু এনে প্ৰতিটো অভিযোগ পৃথকে বিচাৰ কৰা হ'ব। এই আদালতত, ধাৰা ২৩৫-ৰ কোনো উল্লেখ কৰা হোৱা নাছিল, কিন্তু বৰ্তমানৰ গোচৰটো ধাৰা ২৩৩-ৰ আন এটা ব্যতিক্ৰমৰ ভিতৰত পৰে নেকি সেই প্ৰশ্নটোত সীমাবদ্ধ আছিল যিটো ধাৰা ২৩৪ (১)ত অন্তৰ্ভুক্ত আছে যি নিম্নলিখিত ধৰণে চলে:-

"যেতিয়া এজন ব্যক্তিৰ ওপৰত এনে ধৰণৰ প্ৰথমৰ পৰা অন্তিমটো অপৰাধৰ ভিতৰত বাৰ মাহৰ ভিতৰত সংঘটিত একে ধৰণৰ অপৰাধতকৈ অধিক অপৰাধৰ অভিযোগ আৰোপ কৰা হয়, একেজন ব্যক্তিৰ ক্ষেত্ৰত হওঁক বা নহওঁক, তেওঁৰ বিৰুদ্ধে অভিযোগ আৰোপ কৰা হ'ব পাৰে, আৰু তেওঁলোকৰ যিকোনো সংখ্যকৰ বাবে তিনিটাতকৈ অধিক নহয় তাৰ বাবে এটা বিচাৰত বিচাৰ কৰা হ'ব পাৰে।"

আমাৰ সন্মুখত যুক্তি দিয়া হৈছিল যে যদিও আপীলকাৰীৰ বিৰুদ্ধে মাত্ৰ ৩ টা অভিযোগ আৰোপ কৰা হৈছে, তেওঁক প্ৰকৃততে ৩ নহয় ৪ টা অপৰাধৰ বাবে বিচাৰ কৰা হৈছে। ৪ টা অপৰাধ এইবোৰ বুলি কোৱা হয়:-

- (১) গুৰমাইল সিঙৰ হত্যা কাণ্ড কৰা;
- (২) চৰৱান সিঙৰ পুত্ৰ কৰতাৰ সিঙক হত্যাৰ চেষ্টা;
- (৩) জাংগীৰ সিঙক হত্যাৰ চেষ্টা; আৰু
- (৪) বিষাণ সিঙৰ পুত্ৰ কৰতাৰ সিঙক হত্যাৰ চেষ্টা;

বিদ্বান পৰামৰ্শদাতাই দাবী কৰিছিল যে আপীলকাৰীক যোৱা ৩ টা অপৰাধৰ পৰা মুক্তি দিয়া হৈছে আৰু কেৱল প্ৰথম অপৰাধৰ বাবে দোষী সাব্যস্ত কৰা হৈছে, তেওঁ উত্থাপন কৰা বিষয়টো অপ্রয়োজনীয় আছিল, আৰু আমি কেৱল চাব লাগিব যে ওপৰত উল্লেখ কৰা সকলো অপৰাধ একেলগে সঠিকভাৱে বিচাৰ কৰিব পাৰিনে। আমাৰ মতে, এই যুক্তিৰ চমু উত্তৰ হৈছে যে কৰতাৰ সিং আৰু জাংগীৰ সিঙৰ ওপৰত আপীলকাৰীৰ গুলীচালনাৰ সৈতে সম্পৰ্কিত দ্বিতীয় অভিযোগটো ২ টা অপৰাধৰ সন্দৰ্ভত অভিযোগ নহয় কিন্তু কেৱল এটা অপৰাধৰ সন্দৰ্ভত এটা অভিযোগ। অভিযুক্তপক্ষৰ দ্বাৰা দাখিল কৰা প্ৰমাণে দেখুৱাইছে যে আপীলকাৰীয়ে মাত্ৰ এটা গুলী নিষ্ক্ষেপ কৰিছিল। "অপৰাধ" শব্দটো ফৌজদাৰী কাৰ্যবিধিত "যিকোনো কাৰ্য বা বাদ পৰাৰ বাবে যিকোনো আইনৰ দ্বাৰা বৰ্তমান ৰখাৰ বাবে শাস্তিযোগ্য কৰা হৈছে" বুলি সংজ্ঞায়িত কৰা হৈছে। আপীলকাৰীৰ দ্বাৰা গুলীচালনাৰ একক কাৰ্যক কেৱল এটা অপৰাধ হিচাপে গণ্য কৰিবলৈ আইনত একো ভুল হোৱা দেখা নাযায়। আনহাতে, আমি ভাবো যে ইয়াক ২ টা অপৰাধত বিভক্ত কৰিবলৈ ই এক অত্যন্ত সংকীৰ্ণ আৰু কৃত্ৰিম দৃষ্টিভঙ্গী গ্ৰহণ কৰিব। এনে কেইবাটাও প্ৰতিবেদিত ঘটনা আছে য'ত একে ধৰণৰ দৃষ্টিভঙ্গী লোৱা হৈছে, আৰু আমাৰ মতে সেইবোৰ ভুলভাৱে সিদ্ধান্ত লোৱা হোৱা নাই। ৰাণী সম্ৰাজ্ঞী বনাম ৰঘু ৰায়(°)ত, য'ত এজন ব্যক্তিয়ে একে সময়তে একেজন গৰখীয়াৰ পৰা কেইবাটাও গৰু চুৰি কৰিছিল, এইটো ধৰি লোৱা হৈছিল যে মাত্ৰ এটা অপৰাধ সংঘটিত হৈছে। প্ৰমোথা নাথ ৰায় বনাম ৰজা সম্ৰাট(°)ত, এইটো ধাৰণা কৰা হৈছিল যে কেইবাখনো একাউণ্ট কিতাপৰ সন্দৰ্ভত আত্মসাৎ কেৱল এটা অপৰাধ আছিল। জোহান সুবাৰ্ণা বনাম ৰজা সম্ৰাট(°)ত এইটো কোৱা হৈছিল যে যেতিয়া কেইবাজনো পুৰুষৰ সৈতে এটা সংঘত কথা পাতি প্ৰতাৰণা কৰাৰ চেষ্টা কৰা হৈছিল, তেতিয়া এটা যুটীয়া অভিযোগ বৈধ আছিল। পুনিত সিং বনাম মাদো ভট (°)ত, এজন ব্যক্তিয়ে কেৱল এটা অপৰাধ সংঘটিত কৰিছিল যিয়ে ২ জন ব্যক্তিৰ বিৰুদ্ধে আৰক্ষীক এটা বিবৃতিত মিছা তথ্য দিছিল। সুধীন্দ্ৰ কুমাৰ ৰায় বনাম সম্ৰাট (°)ত, ২ জন কনিষ্টবলৰ দ্বাৰা খেদি যোৱা এজন ব্যক্তিয়ে তেওঁলোকৰ ওপৰত কেইবাবাৰো গুলী চালনা কৰিছিল, কিন্তু এইটো সঠিকভাৱে ধাৰণা কৰা হৈছে যে গুলীচালনা এটাতকৈ অধিক অপৰাধ নহয়, যদিও বিষয়টো বিশেষভাৱে উত্থাপন বা সিদ্ধান্ত লোৱা হোৱা নাছিল। আমাৰ মতে, উত্থাপিত বিষয়টোত কোনো সাৰ্থকতা নাই, যদিও আমি বহল প্ৰস্তাৱটো নিৰ্ধাৰণ কৰা বুলি বুজিব নালাগে যে কোনো ক্ষেত্ৰতে এটা কাৰ্যই এটাতকৈ অধিক অপৰাধ গঠন কৰিব নোৱাৰে।

আমাৰ সন্মুখত আপীলকাৰীৰ হৈ আহ্বান জনোৱা আন বিষয়বোৰ আছিল গোচৰটোৰ গুণাগুণ সম্পৰ্কীয় কিছু পৰিমাণে অপ্রয়োজনীয় বিষয়, যিটো এই আদালতৰ বাবে বিশেষ ছুটিৰ দ্বাৰা আপীলত উত্থাপন কৰিবলৈ অনুমতি সচৰাচৰ দিয়া নহয়।

আমাৰ মতে, এই আবেদন যোগ্যতাবিহীন, আৰু সেই অনুসৰি ইয়াক খাৰিজ কৰা হৈছে।

আপীল খাৰিজ কৰা হৈছে।

আপীলকাৰীৰ এজেণ্ট: আৰ. এছ. নাৰুল্লা।

উত্তৰদাতাৰ বাবে এজেণ্ট: পি. এ. মেহতা।

কেভেটৰৰ এজেণ্ট: বিদ্যা সাগৰ।

@ @ @ @ @ @ @ @ @ @